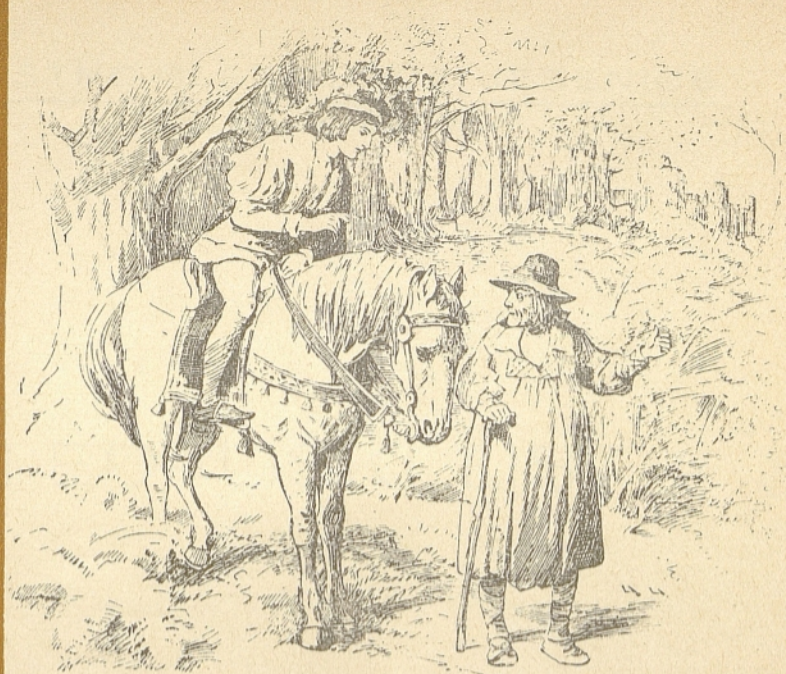


MESTNO GLEDALIŠČE JESENICE - Sezona 1954-55



Gledališki list 2

Grimm-Saša-Škofca: »TRNULJČICA«

MESTNO GLEDALIŠČE JESENICE

SEZONA 1954-55

GLEDALIŠKI LIST 2

Premiera za Novoletno jelko

V sredo, 29. decembra ob 15. uri

TRNULJČICA

Pravljica s petjem in plesi v štirih dejanjih

Po Grimmovi pravljici spisal Saša Skufca

Scena: Srečko Tič

Godba: Viktor Fabiani

Petje: Lojze Savinšek

Režija: Jože Tomažič

Plesi: Melka Wissiakova

Dirigent: Rado Kleč

Igrajo:

Kralj	Franci Pogačnik
Kraljica	Stanka Geršakova
Trnuljčica, njuna hči	Ivica Koroščeva
Bambo, dvorni šaljivec	Vlado Rotar
Zvezdogled, modrijan	France Cegnar
Dvorni maršal	Jože Trseglav
Minister	Ivko Kos
Kraljevič iz Dezele sedmih jeze	Edo Kavčič
Poveljnik straže	Lado Nikolavčič
Prva dvorna dama	Lidija Lajnerjeva
Druga dvorna dama	Slava Maroševičeva
Kuhar	Andrej Kosem
Ana, negovalka	Mihelca Petričeva
Prva vila-rojenica	Bogdana Knafličeva
Druga vila-rojenica	Božena Bertonec
Tretja vila-rojenica	Jožica Čopova
Črna vila-sojenica	Jana Šmidova
Siromak, tlačan	Božo Pančur
Starec	Božo Pančur
Marjetica, deklica iz vasi	Nataša Brejčeva
Dvorjani, dvorjanice, paži, kuharčki, stražarji, otroci	

Prizorišča:

I. dejanje: Grajski park

II. dejanje: Dvorana na dvoru (leto pozneje)

III. dejanje: Dvorana na dvoru (15 let pozneje)

IV. dejanje: Pred dvorom, dvorana na dvoru (100 let pozneje)

Sodelujejo:

Sufler: Srečko Mlinarič

Razsvetljava: Jagodic - Fležar

Inšpicijent: Franjo Lotrič

Odrski mojster: Franjo Stibilj

Kostume izdelala: Marla Dovič

PRAVLJICA BRATOV GRIMM . . .

Nekoč v starih časih sta živela kralj in kraljica. Vsak dan sta s. želela: „Oh, ko bi imela vsaj enega otroka!“ Toda nista ga dobila. Ko se je nekoč kraljica kopala, je iz vode prilezla žaba na suho in spregovorila: „Tvoja želja se Ti bo izpolnila! Preden bo minilo leto dni, boš rodila hčerko!“ In res, zgodilo se je tako, kot je pre. okovala žaba. Kraljica je rodila hčerko. Bila je tako lepa, da kralj od samega veselja ni vedel kaj bi storil, pa je priredil veliko gostijo. Nanjo je poleg sorodnikov, prijateljev in znancev povabil tudi bele žene — vile, da bi bile otroku skrbne varovalke. Trinajst vil je bilo; ker pa je kralj imel samo dvanajst zlatih krožnikov, iz katerih bi naj bile jedle, je morala ena ostati doma.

Ko je bila kraljevska gostija končana, so bele žene otroka obdarovale s čudovitimi darovi: prva s čednostjo, druga z lepoto, tretja z bogastvom, os. ale pa z vsem, kar si kdo lahko na svetu poželi. Ko je enajsta vila prerokovala usodo, je vstopila trinajsta; bila je užaljena, ker je kralj ni povabil; zato se je hotela maščevati. Glasno je prerokovala: „Ko bo kraljična stara petnajst let, se bo zbodla z iglo pri kolovratu in umrla!“ Brez kakšne druge besede se je obrnila in odšla iz dvorane. Vsi so se prestrašili. Takrat pa je pristopila dvanajsta vila, ki še ni bila izrekla svojega voščila. Ker pa ni mogla preklicati zlega prerokovanja, ga je omilila, ko je rekla: „Kraljična ne bo umrla, pač pa bo trdno zaspala in bo spala sto let!“

Kralj pa je hotel obvarovati svoje drago dete te nesreče; zato je ukazal sežgati vse kolovrate v kraljestvu.

Prerokovanja belih vil so se natančno izpolnila; hčerka je bila lepa, dobrega srca, razumna in vljudna tako, da jo je vsakdo vzeljublil.

Deklica je dopolnila petnajst let. Prav tisti dan, ko sta bila kralj in kraljica z doma, je v gradu ostala kraljična povsem sama. Obšla in pregledala je že vse grajske sobane in dvorane po svoji volji ter končno prišla v sari stolp. Po ozkih in zavitih stopnicah je prišla do vratc, v ključavnici je tičal zarjaveli ključ in ko ga je obrnila, so se vratca odprla. V grajski sobici je za kolovratom sedela starka in vneto predla laneno povescmo.

„Dober dan, stara ženka!“ jo je pozdravila kraljična. „Kaj delaš tu?“ „Predem!“ je odgovorila starka in prikimala. „Kakšno kolesce je to, ki se tako urno vrti?“ vpraša kraljična, nato sede za kolovrat, da bi poskusila presti. Komaj se je dotaknila kolovrata, se je zlobno prerokovanje izpolnilo: z iglo se je zbodla v prst.

V tem trenutku je padla na posteljo, ki je stala blizu, in trdno zaspala. Z njo vred je zaspal ves grad. Tedaj sta se kralj in kraljica vrnila, vstopila v dvorano, zadremala, z njima pa je zaspal tudi ves dvor. V hlevu so zaspali konji, na dvorišču psi, go'obi na strehi, muhe na s eni; da, celo o'zenj na ognjišču je obstal in zaspal in pečenka se ni več pekla. Kuharju, ki je ho'el

zlasati pozabljivega kuharčka, je roka obvisela v zraku in zaspal je tudi on. Veter je potihnil, da se na drevju okrog gradu ni zganil niti listič.

Okoli gradu pa je pričelo poganjati grmovje in trnje, ki se je iz leta v leto bolj in bolj razraščalo, dokler ni preraslo ves grad tako, da se je v trnju skrilo vse, da, celo zastave na vrhu strehe. Kralj čno so imenovali Trnuljčico, o kateri so po kraljestvu pričele krožiti pravljice. Zdaj pa zdaj je prišel kak kraljevič, ki je hotel prodreti skozi trnje v grad. To pa nikomur ni bilo mogoče, kajti trnje je bilo neprodirno; kraljeviče je kot z rokami



**Prizor iz krstne uprizoritve »Trnuljčice« v Prešernovem gledališču
v Kranju v lanski sezoni**

zgrabilo, da so na njem obviseli in umrli žalostne smrti, ker se nihče ni mogel rešiti trnja.

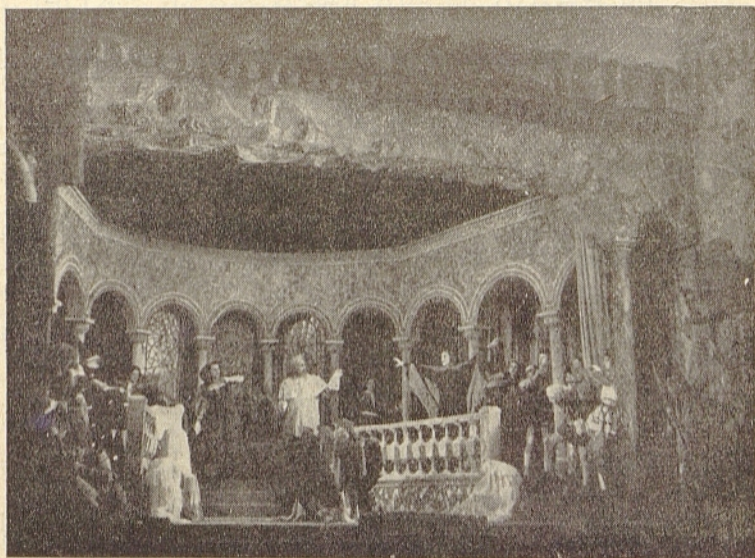
Preteklo je mnogo let. Nekoč je v deželo prišel kraljevič. Starček mu je pripovedoval o trnjevi mreži, s katero je porasel ves grad, v njem pa baje spi prelepa kraljična Trnuljčica pač že sto let; z njo spi kralj s kraljico in ves dvor; mnogo kraljevičev da je že prišlo in skušalo prebiti se skozi trnjevo mrežo, vsi pa so v trnju obviseli in umrli nesrečne smrti. Vse to je starčku pripovedoval njegov ded.

„Jaz se ničesar ne bojim, hočem se prebiti skozi trnje, da vidim prelepo Trnuljčico“, mu je dejal mladenič. Dobri starček

ga je zaman skušal zadržati in mu odsvečovati; ni ga hotel poslušati.

Prav tisti dan pa je preteklo sto let in Trnuljčica bi se morala zbuditi iz stoletnega sna. Ko se je kraljevič približal trnjevi mreži, posuti s prelepimi vrtnicami, se je ta pred njim razmikala, za njim pa se je zopet sruila. Na grajskem dvorišču je zagledal konje in lovske pse, ki so spali, golobi na strehi so spali z glavami pod peruti.

Ko je stopil v grad, je videl po stenah muhe, ki so spale; v kuhinji je kuhar hotel zlasati kuharčka, a mu je roka obvisela



**Prizor iz krstne uprizoritve »Trnuljčice« v Prešernovem gledališču
v Kranju v lanski sezoni**

v zraku; dekla pa je v rokah držala petelina, da bi ga oskubila.

Hodil je po gradu: v dvorani sta na prestolu spala kralj in kraljica, okrog njiju pa vsi dvorjani in dvorjanke s paži.

Stopal je dalje. Povsod je bilo tako tiho, da je slišal svoja dihanje. Končno je prišel pred stari stolp, odprl vrata in se, kjer je spala Trnuljčica. V snu je bila tako lepa, da ni mogel odvrniti svojega pogleda od nje. Sklonil se je in jo poljubil. V tem trenutku se je lepa Trnuljčica prebujala, odprla oči ter ga prijazno pogledala. Skupaj sta nato odšla v kraljevo dvorano. Kralj in kraljica sta se prebudila in z njima ves dvor; od začu-

denja so se debelo pogledali. Na dvorišču so vstali konji in zahrzali, lovski psi so pričeli tekati in lajati, golobi na strehi so izpod peruti potegnili glavice, se ozirali, nato pa odleteli na polja; po stenah so lazile muhe; v kuhinji je spet zaplapolal ogenj in kuhar jedi; pečenka se je spet pekla; kuhar je kuharčku prisolil zaušnico, da je zavpil, dekla pa je zdaj vendarle oskubila petelina.

Nato se je pričela sijajna gostija; praznovali so namreč poroko kraljeviča s Trnuljčico. Srečno sta živela do svoje smrti.

. . . IN PRAVLJIČNA IGRA SAŠE ŠKUFCA

Pravljica bratov Jakoba in Viljema Grimm spada med najlepše njune pravljice, ki so kulturna last ne le Nemcev, temveč so se priljubile vsem kulturnim narodom, ki so jih sprejeli in vzeli za svoje. Motiv dobrih vil rojenic in zle vile sojenice ter o njih prerokovanju človeškega življenja in usode, motiv o preprekah junakov, da bi rešili in osvobodili ljubljeno osebo usode, trpljenja, smrti — v tej pravljici prebuditi iz stoletnega sna — ta motiv ni le nemški, germanski, temveč je znan skoraj vsem narodom; je torej že mednaroden, kot je last vsega civiliziranega človeštva „Sneguljčica“ in še mnogo drugih.

Motivi „Sneguljčice“, „Trnuljčice“ in drugih pravljic so zamikali in še vedno mikajo številne dramaturge, pesnike in pisatelje, ilustratorje in slikarje slikanic, da jih vsak po svoje pesniško, slikovno in dramaturško obdelujejo, spreminjajo, dopolnjujejo; ne samo knjižno, temveč tudi gledališko in filmsko. Vsi pa se več ali manj zavedajo, da pravljice ljubijo vsi otroci — tudi odrasli otroci — prav zaradi njene pesniške lepote, etične cene, zaradi lepih slik, bogastva in razkošja, ki so paša za oči, njih romantična glasba pa je paša za uho glasbeno naobraženega kot tudi za glasbeno preprostega človeka.

„Trnuljčica“ je kot pravljica zamikala Škufco tako, da je napisal pravljčno igro, kot je že bil prej „Janka in Metko“. Nič kaj bogato dejanje samo je spretno dopolnil z novimi prizori, dejanjem in osebami; nova oseba in povsem njegova je Bambo, dvorni šaljivec, ki se kaj rad ponorčuje s kraljem, zlasti pa z dvorjankami in dvorjani, ima čuteče srce do siromakov in prezir za domišljave dvorjane. Lahko zapišem, da je Bambo pisatelj glasnik misli in čustev. Strog kritik bi morda našel (ali pa tudi je) več dramaturških težav; taka težava je predvsem čas igre, saj se njeno dejanje od prve do zadnje slike razpenja v eno celo stoletje in še čez! Vendar pa gledalca z bujno domišljijo to ne moti, saj končno ne more biti drugače, če hoče prikazati vse — od hrepenenja kraljice matere po otroku, njegovo rojstvo, 15 let življenja in stoletno spanje ter rešitev — v eni igri, kar bi seveda tembolj zmogel barvni film. Kljub temu pa ne izostane uspeh niti v gledališču.

Škufca ima menda rad otroke in razume njih jezik, kar dokazujejo pesniški vložki:

„Zvezdogled po nebu šari
zvezde šteje — se jezi —
kje je zvezdica zaspanka,
da na nebu je še ni?

Zvezda mala ves dan spančka,
še ponoči rada spi,
pravkar za oblak se skriva,
v sanjah sladko se smeji.“

V pravlj'čni deželi,
lepo je, prelepo...

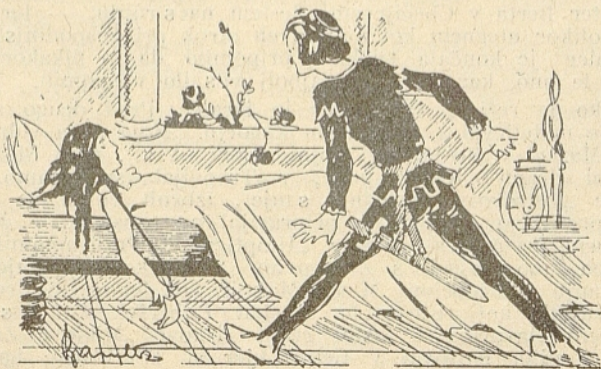
z neba smeji se sonček
in rožice cveto,
med cvetjem in zelenjem,
pa ptičice pojo.
Čudes... krasot stotero —
karkoli si želiš...
Trnuljčici enake,
pa tamkaj ne dobiš!

Ce ne vara me spomin,
tole pravijo ljudje:
da dežele pravlj'čne
res ni videti drugje!

V pravlj'čni deželi,
lepo je, prelepo...

Z neba smeji se sonček
in rožice cveto
med cvetjem in zelenjem,
pa ptičice pojo.

Čudes... krasot stotero —
karkoli si želiš
Trnuljčici enake,
pa tamkaj ne dobiš.“



LANI NA OBISKU PRI TIČEVIH, ANČKI IN SREČKU!

OB NJUNEM ODHODU V KOPER

Prejšnje leto si se moral potruditi na Plavž, če si ju hotel obiskati; zdaj pa stanujeta blizu gledališča in obrtne šole, kjer je Srečko upravitelj. V tovarniškem bloku ti razkažeta za štirinčlansko družino precej utesnjeno stanovanje, ki pa je s finim okusom, rekel bi, umetniško, bohemsko opremljeno; povsod so razstavljeni in obešeni barvni osautki inscenacij „Tugomera“, „Matička“, nekaj umetniških slik akademskega slikarja Marjana Pliberška, ki je že vsa leta po osvoboditvi stalni inscenator jese-niškega gledališča. Iz bogatih knjižnih polic nad kaučema se ble-ste krasotne izdaje zbranih spisov Cankarja, Finžgarja in poleg Prešernovega kipeca njegove „Poezije“. Ob vhodu vise odrsko drapirane zavese.

Skozi okno diha pomladni večer; iz sosednje sobice pa pri-haja tiha godba, njuna sinčka sta si navila radio, da sta ob godbi zaspala. Povprašal sem Ančko, kdaj je začela svoje delo na gledaliških deskah in kaj je najraje igrala.

Ančka je pripovedovala, da je igrala že kot ljudskošolska učenka v neki pravljčni igri v Ljubljani. Vseh vlog se niti več ne spominja. „Najbolj mi je ostala v spominu predstava na prostem na Rakovniku, kjer je Emil Frelih režiral Vombergarjevo „Vodo“; tu sva se spoznala s Srečkom... Prva vloga na osvobojenih Jesenicah je bila Katra v „Utopljencu“, nato Glaška v Bulga-ko em „Novem domu“, Meg v Simonovem „Ruskem vprašanju“, s katerim smo gos ovali v Kranju, Ljubljani in Mariboru, kjer smo na sindikalnem tekmovanju dosegli prvo mesto. Z Nežko v Lin-hartovem „Matičku“ in Veroniko v „Celjskih grofi“ sem tudi gostovala v Kranju; ti dve vlogi sem igrala najraje. Bila sem Fiedlingova v Dickensovem „Čvrčku za pečjo“ v režiji Rika Po-ženela; Lojzka v „Hlapcih“, kneginja Capuletova v „Romeu in Juliji“ ter Berta v Čechovem „Sestem na s'ropju“ — Igram zelo rada, kolikor utegnem kot mati dveh otrok pri gospodinjstvu brez pomočnice“ je končala Ančka s pripombo, da to nikakor ni vse, temveč le ono, kar se ji je najbolj vtisnilo v spomin.

Srečko je režiser, inscenator in igralec. Pred drugo svetovno vojno je učiteljeval v rudarskem Zagorju. „Moja prva vidna vloga je bil Marcel v Rostandovi vojni drami „Ves“, nato Stenhope v Sherijeви drami „Konec poti“, v Trbovljah sem samo režiral Colijeve „Petrčkove poslednje sanje“, izbruh vojne pa je pre-predil predstavo, ki sem jo pripravljal na prostem. — Na Jese-nicah sem prvič igral Bučo v „Utopljencu“. Prvi umetniški dvig in uspeh smo dosegli s Zweigovim „Siromakovim jagnjetom“ v sodelovanju s sledečimi: Mirko Mahnič kot lektor in dramaturg, Emil Frelih kot režiser in Marjan Pliberšek kot inscenator. Igral sem Davorina v lastni režiji Žižkove „Miklove Zale“ ter enkrat z njim gostoval v Celju, kjer si Ti režiral; igral sem

Hermana v „Celjskih grofi“ v Tvoji režiji in moji sceni; v alternaciji z že pokojnim Sadarjem sem igral v „Šestem nadstropju“ ter končno bil Chr'sopherson v „Ani Christie“ v lastni režiji in sceni. „Ano Christie“ in Cankarjevo „Pohujšanje“ sem postavil na oder tudi v Tolminu ter z njima gostoval v Kopru in v Istri, s „Pohujšanjem“ pa na Jesenicah.“

Ilma pa še mnogo načrtov in želja za prihodnje sezone... Tovariški pomenek se je zavlekel v pozen večer...

Tako je bilo zapisano za lansko številko „Gledališkega lista“ Mestnega gledališča Jesenice, vendar skromni zapisek o obisku pri Tičevi Ančki in Srečkotu ni izšel ob slikah jeseniških igralcev, ki jih je fotograf ulovil pri vsakdanjem njihovem delu v Železarni, v šoli, v obrti in trgovini. Tehnična zapreka je to preprečila! Njune vloge in delo na jeseniškem odru pa je treba dopolniti z dvema predstavama, ki sta bili zatrdno višek umetniškega delovanja obeh Tičevih: to so Kreflčevi „Krajnski komedijanti“ in Budakov „Metež“ v sezoni 1953/54; medtem ko je v Prešernovem gledališču v Kranju režiral in insceniral krstno predstavo Škufčeve pravljичne igre „Trnuljčica“, ki je v lanskoli sezoni v Kranju dosegla najvišje število predstav in navdušenih obiskovalcev. Isto pravljico je name aval pokloniti jeseniškim otrokom in odraslim za Novoletno jelko... Pristo pa je drugače...

Mislim, da se ne motim, če pravim, da je bila njegova davna skrita in javna želja — poklicno gledališče na Jesenicah. Zaradi še manjkajočih predpogojev se ta želja ni uresničila. Novo ustanovljeno gledališče v Kopru, potreba po gledališkem strokovnjaku, režiserju in inscenatorju, kolikor toliko proste roke pri umetniškem stremljenju, hotenju in delovanju, ter naše svobodno slovensko morje so ga zvabili v naš Koper. Jesenice so izgubile, Koper je pridobil!

Tam v Talijinem hramu ob slovenski obali gara in ves gori za umetniški dvig novega poklicnega gledališča za Slovensko Primorje. S seboj pa je popeljal še dva naša igralca: ženo Ančko in Čira Pogačnika... Imel je rad jeseniško gledališče in publiko, oba pa njega. Žal, do nameravane poslovilne predstave s „Krajnskimi komedijanti“ ali z „Metežem“ ni prišlo zaradi tehničnih in finančnih zaprek.

O njem kot režiserju in človeku je zapisal nekje drugje naš upravnik Oblak Alfonz sledeče: „Je priznan umetniški delavec in najboljši amaterski režiser in inscenator v Sloveniji. Srečka Tiča kot človeka in režiserja odlikujeta velika volja in vztrajnost pri delu. Tič zna privezati igralce na vlogo z resnostjo iskanja karakterja vloge, ki je igralcu namenjena. Do igralcev je zahteven do utrudljivosti. Tič ne pozna počitka, ne zasne za druge. Pri delu nikoli ne kaže utrujenosti. Po najbolj utrudljivem delu bi govoril še celo noč o svojih zamislih in idejah. Najljubše so mu masovne scene, kjer razvija vse svoje režiserske sposobnosti. Zelo rad eksperimentira bodisi pri igralcih, ali pri inscenaciji. Vso to veliko voljo žene njegov značaj, ki je z vso bitnostjo predan umetnosti in ustvarjanju. Njegovo delo ni samo umetniško delo, temveč tudi stvar časti in dominiranja. Po materialni plati je režiser Tič prav tako zahteven, kakor drugod.

Finančne, materialne in tehnične težave zanj skoro ne obstojajo. Na te probleme gleda s poklicnega stališča. S svojimi predstavami se hoče približati poklicnim gledališčem in doseči čim večjo kvaliteto, k čemur naj bi pripomogli tudi sceniski efekti.

Jože Tomažič

DELOVNI KOLEKTIV

ŽELEZARNE JESENICE

ŽELI

VSEM DELOVNIM LJUDEM JESENIC

IN NAŠE

SOCIALISTIČNE DOMOVINE

SREČNO IN

USPEHOV POLNO

NOVO LETO 1955

Izdaja Mestno gledališče Jesenice. — Predstavnik: Oblak Alfonz. — Uredil: Bojan Čebulj. — Tiska Gorenjski tisk Kranj. —
Naklada 200 izvodov.